

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ІННОВАЦІЙНИХ БІЗНЕС- ІНКУБАТОРІВ І НАПРЯМИ ЇХНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Сергій Ревуцький,

провідний науковий співробітник НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, кандидат економічних наук

У статті розглядаються питання поняття, сутності інноваційних бізнес-інкубаторів провідних зарубіжних і вітчизняних економістів. Розкривається основна функція інноваційного бізнес-інкубатора — підтримка малого інноваційного підприємства. Особлива увага приділяється питанням напрямів діяльності інноваційних бізнес-інкубаторів.

Ключові слова: бізнес-інкубатор, інновації

Зарубіжні та вітчизняні дослідники [1; 2] підкреслюють, що дієвим елементом інноваційної інфраструктури є бізнес-інкубатори. Вважається, що ці сучасні установи є одним з найбільш потенційно сильних економічних інструментів прискорення технічного й економічного розвитку як територій, так і певних технологічних і виробничих напрямів діяльності.

При цьому потрібно зазначити, що однозначного визначення інноваційних бізнес-інкубаторів у світі не існує. Зокрема, в Німеччині трактування цього терміна відрізняється від американського. Тут інноваційні структури, що виконують функції інкубаторів, називаються зовсім по-різному. Так, класичними інкубаторами насправді є Інноваційний парк у Берліні та Дрезденський технологічний парк [3]. За своїми функціями нагадують бізнес-інкубатори багато університетських технопарків у Росії.

Тож варто більш детально розглянути думки провідних дослідників в науковій літературі з питань понят-

тя та сутності інноваційних бізнес-інкубаторів.

У науковій літературі підкреслюють різні аспекти, що визначають поняття та сутність інноваційних бізнес-інкубаторів. При цьому всі дослідники підкреслюють, що ядром концепції інноваційного бізнес-інкубатора є його економічний механізм, який визначає загальні цілі та місце цього утворення в економічній системі характеру відносин інноваційного бізнес-інкубатора та «виробничих» фірм, умови оренди, джерела фінансування.

Детально це питання розглядає російський дослідник Ю. Морозов [4]. Він підкреслює, що інкубатори інноваційного бізнесу — це економіко-правовий простір, де діє пільгове оподаткування, поширене венчурне фінансування, розробляються посередницькі послуги: технічна експертиза, маркетинг, інформаційне забезпечення, управлінське консультування, ліцензування.

Ю. Морозов розглядає інноваційний бізнес-інкубатор як організацію,

в якій створюється певна сприятлива сфера для виникнення та первісного розвитку нових, ще маловідомих і слабких фірм.

Поглиблюючи думку, Ю. Морозов підкреслює, що в сучасному світі до бізнес-інкубатора відносять структуру, що має на меті підтримку освіти та розвиток нових організацій через надання їм площ під оренду, первісно-го капіталу, консультацій тощо.

В іншій зарубіжній літературі [5] підкреслюється, що інкубатор — це структура, котра спеціалізується на створенні сприятливих умов для виникнення й ефективної діяльності малих інноваційних підприємств, які реалізують оригінальні науково-технічні ідеї. Це досягається шляхом надання малим інноваційним підприємствам матеріальних (передусім наукового обладнання та приміщення), консультативно-інформаційних та інших необхідних послуг.

Ще одним відомий зарубіжний дослідник [6] наголошує, що інкубатор — це позабюджетна структура, що спеціалізується на створенні сприятливих умов для виникнення і ефективної діяльності малих інноваційних (венчурних) фірм, які виконують такі роботи: експертизу інноваційних проектів, пошук інвесторів й надання гарантій; надання на пільгових умовах приміщень, обладнання, надання на пільгових умовах правових, рекламних, інформаційних та інших послуг.

Таку ж думку підтримують й інші вітчизняні дослідники. Так, В. Геєць, В. Семиноженко [1] вказують, що інкубатор бізнесу — це організація, метою якої є формування сприятливих умов для стартового розвитку фірм та підприємств-початківців через надання їм певного комплексу послуг і ресурсів.

Автори підручника [3] підкреслюють, що інноваційний бізнес-інкубатор — це будівля чи декілька будівель, де на обмежений термін на правах оренди розміщуються новостворені малі інноваційні підприємства-клієнти,

котрим на пільгових умовах надаються фінансові, матеріально-технічні й інформаційні ресурси, консалтингові та сервісні послуги для комерціалізації результатів наукових досліджень і винаходів та передачі їх на ринок інноваційної продукції.

Інноваційний бізнес-інкубатор може функціонувати як у складі технопарку, так і в автономному режимі.

Ще одні вітчизняні дослідники [7] наголошують, що інноваційний бізнес-інкубатор — це організація, котра створює найбільш сприятливі умови для підтримки малих новостворених фірм і підприємств-початківців, що хочуть, але не мають можливостей почати власну справу. Бізнес-інкубатори надають своїм клієнтам організаційну, матеріальну, технічну й інформаційно-консультативну допомогу.

І далі наголошується, що предметом діяльності інноваційного бізнес-інкубатора є:

- розміщення підприємств разом для забезпечення ефективності витрат на послуги, а також для створення фокусу допомоги для менеджменту;
- підключення фірм-клієнтів до мережі;
- доступ до навчання, інформаційна підтримка, а також можливість користуватися на місці широким діапазоном консультацій;
- доступ до професійних програм навчання, що забезпечать поточні та майбутні потреби фірм-клієнтів у кваліфікованих працівниках;
- доступ до ресурсів (матеріально-технічних).

Для підприємств-початківців важливим є питання про розмір орендної плати.

У перший рік оренди вона має бути сприятливою для підприємця. Поступово, протягом декількох років її збільшують до відповідної ринкової ціни. Орендна плата в бізнес-інкубаторі, зазвичай, враховує також оплату за:

- надання комунальних і комунікаційних послуг (зокрема й Інтернет);

- надання сучасного офісного устаткування та копіювальної техніки;
- консультації, посередницьку діяльність і послуги з боку менеджменту бізнес-інкубатора.

Добір клієнтів у бізнес-інкубатор має проводитися на конкурсній основі. При цьому претендент повинний обґрунтувати, що його проект має реальні шанси на успіх і є конкурентоздатним, а претендент відповідає критеріям керівника інноваційного підприємства (рівень освіти, досвід роботи тощо).

Важливим перевагами бізнес-інкубатора є також творча атмосфера та можливість контактувати із собі подібними імідж серйозної компанії, набір недорогих, але необхідних послуг, гнучкість менеджменту в інкубаторі.

Вважається, що для раціонального використання коштів, площі і роботи інкубатора необхідно, щоб одночасно в технологічному інкубаторі функціонувало декілька десятків фірм (від 20 до 100, залежно від наявності приміщень і фінансових можливостей інкубатора). При цьому для фірм в інкубаторі необхідно мати приміщення розміром від 10 до 100 м² [3].

Ще один вітчизняний дослідник у своїх наукових працях підкреслює, що допомога в інкубаторі може набувати багатьох форм: планування та маркетинг, підготовка до стратегічних союзів, доступ до боргових зобов'язань або фінансових активів, випуск дослідного зразка, консультації для керівництва компанії щодо створення та захисту інтелектуальної власності чи за допомогою формування ефективної бригади зовнішнього управління.

Досвід високорозвинених країн світу свідчить, що основною функцією бізнес-інкубатора є початкова підтримка малого інноваційного підприємства.

Ученим, інженерам, винахідникам, що виявили бажання організувати власний бізнес, надається в інкубаторі

пільговий доступ до всього необхідно для здійснення своїх ідей.

Фірми, що створюються, проходять у бізнес-інкубаторі кілька етапів [8]:

- вибір нового клієнта з-поміж претендентів;
- перший рік роботи (надання юридичної, фінансової, технічної допомоги на пільгових умовах);
- другий і третій роки — становлення та зростання фірми, збільшення кількості її працівників (скорочується допомога, умови діяльності наближаються до тих, які існують у «зовнішньому середовищі»);
- вихід фірми з бізнес-інкубатора (бізнес-інкубатор надає допомогу при розміщенні підприємства на новому місці).

Однією з функцій бізнес-інкубатора є те, що він здає в оренду офісне устаткування та виробничі приміщення на вигідних для підприємств умовах, надає різноманітні офісні послуги, наприклад можливість користуватися електронним обладнанням (персональними комп'ютерами, телефонами тощо).

Потібно підкреслити, що технічна допомога передбачає проведення інженерних розробок продукту й технологій, маркетинг (добір спеціалізованої літератури про продукт і ринки збуту, сприяння реалізації рекламного обслуговування).

У бізнес-інкубаторах ведуться консультації з менеджменту, що передбачають аналіз грошових надходжень, податків, огляд і роз'яснення офіційних фінансових документів, юридичну допомогу при реєстрації фірми й організаційно-фінансову підтримку (пошук і рекомендацію потенційного інвестора, складання бізнес-плану тощо).

Наприкінці 70-х — на початку 80-х рр. XX ст. піонером серед промислових фірм в США, що створили інкубаторну мережу, була корпорація «Контрол Дейта», що охопила три напрями [3]:

- господарсько-технологічні центри, через які винахідникам, що ба-

жають заснувати свою фірму, надають виробничі й конторські приміщення, комп'ютери, лабораторне та інше устаткування на правах оренди;

- офіси співробітництва, що функціонують на правах самоокупності, де за певну плату здійснюється технічна експертиза проектів винахідників, допомога у складанні бізнес-плану майбутнього малого інноваційного підприємства, оцінка його фінансової перспективи;
- дочірні венчурні фірми, що надають для винахідників стартовий капітал за рахунок незалежних венчурних фондів.

В інноваційному бізнес-інкубаторі можуть виконуватися такі роботи:

- експертиза інноваційних проектів, зокрема й науково-технічна експертиза, що визначає новизну та достовірність проекту, а також економічну та комерційну експертизу (оцінка майбутнього ринкового товару та очікуваного прибутку);

- пошук інвесторів;
- надання на пільгових умовах правових, рекламних, інформаційних, консультаційних та інших послуг.

Інноваційні бізнес-інкубатори на початку їх становлення розглядалися як освітні установи для підприємств, своєрідні стартові майданчики, які не повинні бути прибутковими. Проте така форма інноваційної діяльності була перетворена на прибуткові установи, тому що від зростання кількості та якості розвитку малих інноваційних підприємств зростають податкове відрахування від прибутку.

Отже, можна дійти висновку, що головне призначення інноваційних бізнес-інкубаторів — це підтримка малих підприємств, які хочуть, але не можуть почати свій бізнес. Учені, інженери та винахідники, котрі прагнуть організувати свій бізнес одержують в інкубаторі пільгову допомогу для реалізації своїх ідей, вони одержують не тільки приміщення, але й наукове обладнання та різні послуги. ♦

Список використаних джерел

1. Геєць В. М. *Інноваційні перспективи України* / В. М. Геєць, В. П. Семиноженко. — Харків : Константа, 2006. — 272 с.
2. *Современные инновационные структура и коммерциализация науки / под ред. А. А. Мазура. — Издание 2-е, переработанное и дополненное. — Х. : Харьковские технологии, 2003.*
3. *Економіка й організація інноваційної діяльності : підручник* / О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Прегонта та ін. ; під ред. проф. О. І. Фолкова, М. П. Денисенка. — К. : Професіонал, 2004. — 960 с.
4. *Морозов Ю. П. Инновационный менеджмент : учеб. пособие для вузов / Ю. П. Морозов. — М. : ЮНИТИ ДАНА, 2000. — 446 с.*
5. *Основы инновационного менеджмента: теория и практика : учеб. пособие / под ред. П. Н. Эвлины и др. — М. : Экономика, 2000. — 475 с.*
6. *Фатхутдинов Р. А. Инновационный менеджмент / Р. А. Фатхутдинов. — М. : Бизнес-школа, Интернет-синетз. 2000. — 624 с.*
7. *Бізнес-інкубатори — міф чи привид? // Молода гвардія. Плюс. — 11.02.2003.*
8. *Стеченко Д. М. Інноваційні форми регіонального розвитку : навч. посібн. / Д. М. Стеченко. — К. : Вища шк., 2002. — 254 с.*

Надійшла до редакції 24.11.2015 р.

Ревуцький С. Понятие и сущность инновационных бизнес-инкубаторов и направления их деятельности в мировой экономике. В статье рассматриваются вопросы поня-

тия, сущности инновационных бизнес-инкубаторов ведущих зарубежных и отечественных экономистов. Раскрывается основная функция инновационного бизнес-инкубатора — поддержка малого инновационного предпринимательства. Особое внимание уделяется вопросам направления деятельности инновационных бизнес-инкубаторов.

Ключевые слова: бизнес-инкубаторы, инновации

Revutskiy S. The concept and essence of innovative business incubators and directions of their activity in the global economy. The article deals with the concept, the essence of innovative business incubators of leading foreign and domestic economists. It reveals the main feature an innovative business incubator - support of small innovative business. Particular attention is paid to the activities of innovative business incubators.

Key-words: business incubators, innovations

ДО ВІДОМА

НДІ інтелектуальної власності НАПрН України проведено такі заходи до Всеукраїнського тижня права (07–12.12.2015 р.):

1. День відкритих дверей з презентацією видань Інституту

Захід проведено 07.12.2015 р. на базі Інституту із залученням представників органів виконавчої влади (насамперед Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, ДСІВ), органів місцевого самоврядування, громадських організації (як українських, так і міжнародних), представників науки та освіти, спеціалістів зі сфери інтелектуальної власності, юристів-практиків.

2. Засідання Ради молодих вчених Інституту (08.12.2015 р.)

Виступила В. Писева з науковою доповіддю про біологічну безпеку та інтелектуальну власність у сфері фармації. Були розглянуті актуальні питання використання продуктів біологічного та біотехнологічного походження (продуктів генної інженерії) при виробництві лікарських засобів. Зроблено висновок, що за рахунок первинної державної реєстрації лікарських засобів, що містять генетично модифіковані організми або отримані з їх використанням, вимога біологічної безпеки у таких лікарських засобів в Україні дотримується на максимально можливому високому рівні.

3. Круглий стіл на тему: «Право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості в системі прав людини. Авторсько-правовий аспект» (10.12.2015 р.). Захід проведено з залученням представників органів виконавчої влади (у першу чергу Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, ДСІВ), громадських організації (як українських, так і міжнародних), представників академічної науки та освіти, спеціалістів зі сфери інтелектуальної власності, юристів-практиків.

4. Видання збірника наукових праць «Право інтелектуальної власності» (випуск 13), присвячений Всеукраїнському тижню права

Збірник містить наукові праці з питань, пов'язаних з правовим захистом інтелектуальної власності. Наукові статті відображають певні наробки фахівців інституту, отримані за наслідками досліджень, проведених у 2015 р., і в яких досліджуються проблеми охорони та захисту авторського права в умовах сучасного технологічного розвитку. Збірник розрахований для науковців, аспірантів і практичних працівників сфери інтелектуальної власності.

5. Презентація спільного соціального освітнього проекту НДІ ІВ та Інституту журналістики КНУ ім. Т. Шевченка «Рух “За копірайт”»

Метою заходу є сприяння поширенню інформації про інтелектуальну власність серед молоді та студентства, підвищення правової культури майбутньої інтелектуальної еліти нашої країни. В рамках проекту представлені соціальні відеоролики та серія плакатів, підготовлених студентами-журналістами, що покликані привернути увагу молоді до проблеми піратства та плагіату, спонукати дотримуватися авторського права, користуватися ліцензійним контентом.